

Sygn. akt I UK 61/10

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 sierpnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Katarzyna Gonera

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania "P.-B." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
z udziałem zainteresowanego Mieczysława M.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 sierpnia 2010 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 18 września 2008 r.,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i zmienia wyrok Sądu
Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20
grudnia 2006 r. w ten sposób, że oddala odwołanie Mieczysława
M. od decyzji Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w B. z
dnia 24 stycznia 2006 r.,**

2. zasądza od Mieczysława M. na rzecz Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w B. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) za obie instancje.

Uzasadnienie

Decyzją z dnia 24 stycznia 2006 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że Mieczysław M. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika „P.-B.” spółki z o.o. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym - emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu - w okresie od 2 stycznia 2001 r. do 12 kwietnia 2002 r. i z urzędu objął ubezpieczonego tymi ubezpieczeniami za okres od 1 czerwca 2001 r. do 12 kwietnia 2002 r. Kolejną decyzją, z dnia 24 stycznia 2006 r. organ rentowy ustalił podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych z tytułu zatrudnienia ubezpieczonego w spółce z o.o. „P.-B.” za okres od 2 stycznia 2001 r. do 12 kwietnia 2002 r. na kwotę miesięcznie 0 zł, jedynie za miesiąc październik 2001 r. na kwotę 10.000 zł.

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2006 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie od pierwszej decyzji, natomiast drugą decyzję zmienił w ten sposób, że ustalił dla Mieczysława M. zatrudnionego na podstawie umowy o pracę u płatnika „P.-B.” spółki z o.o. następujące podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne: za okres od 2 do 21 stycznia 2001 r. - 4.000 zł, za okres od 1 do 28 lutego 2001 r. - 4.000 zł, za okres od 1 do 31 marca 2001 r. - 4.000 zł, w pozostałym zakresie oddalając odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku w części dotyczącej ustalenia podstawy wymiaru składek wniósł organ rentowy oraz zainteresowany Mieczysław M.

Organ rentowy zarzucił naruszenie przepisu art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 21 ust. 1 i 2c ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. nr 28 poz. 153 ze zm.) oraz § 3 ust. 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1998 r. poprzez ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne M.M. za miesiące od

stycznia do marca 2001 r. w kwocie po 4.000 zł miesięcznie i domagał się zmiany zaskarżonego wyroku w tym zakresie poprzez oddalenie odwołania. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że sam ubezpieczony przyznał, iż tytułem wynagrodzenia otrzymał tylko jednorazowo kwotę 10.000 zł w miesiącu październiku 2001 r., zatem za miesiące od stycznia do maja 2001 r. płatnik błędnie sporządził raporty rozliczeniowe, winien był bowiem złożyć korektę wykazując zerową podstawę wymiaru składek oraz samej wysokości składek.

Mieczysław M. domagał się zmiany zaskarżonego wyroku w punkcie 2 poprzez ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w kwotach: za okres od 1 do 30 kwietnia 2001 r. - 4.000 zł; za okres od 1 do 31 maja 2001 r. - 4.000 zł; za okres od 1 do 31 sierpnia 2001 r. - 4.000 zł; za okres od 1 do 30 września 2001r. - 4.000 zł; za okres od 1 do 31 października 2001r. - 2.000 zł i ustalenie za te okresy podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne. W uzasadnieniu podniósł, że z informacji udzielonej policji przez organ rentowy wynika, iż za okres od stycznia do maja 2001 r. włącznie składki na jego ubezpieczenie społeczne zostały przez spółkę z o.o. „P.-B.” opłacone, choć należnego wynagrodzenia nie otrzymał, zatem fakt ten winien zostać przez Sąd uwzględniony. Zarzucił także, że skoro w październiku 2001 r. otrzymał kwotę 10.000 zł, zaś jego miesięczne wynagrodzenie wynosiło 4.000 zł, oczywistym jest, że kwota ta stanowiła wyrównanie wynagrodzenia za sierpień i wrzesień 2001r. (co uznał także Sąd Okręgowy), brak jest zatem podstaw do uznawania tej kwoty za przychód jedynie za miesiąc październik 2001 r.

Wyrokiem z dnia 18 września 2008 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżony wyrok w pkt 2 w ten sposób, że ustalił, iż podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne Mieczysława M. z tytułu zatrudnienia w Spółce z o.o. „ P.-B.” za okres od 2 stycznia 2001r. do 12 kwietnia 2002 r. wynosi 4.000 zł miesięcznie, natomiast apelację organu rentowego oddalił. Sąd stwierdził, że wobec braku apelacji ze strony spółki z o.o. „P.-B.” ustalenie co do podlegania przez M.M. pracowniczym ubezpieczeniom społecznym w spornym okresie (łącznie) od 2 stycznia 2001r. do 12 kwietnia 2002r. jest prawomocne, w świetle wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 kwietnia 2002 r. miesięczne wynagrodzenie M.M. w

spornym okresie wynosiło 4.000 zł. Ponadto z ustaleń tego Sądu wynikało, że wynagrodzenia tego faktycznie nie uzyskał, poza kwotą 10.000 zł wypłaconą w październiku 2001 r., niekwestionowana była także okoliczność, że za miesiące od stycznia do marca 2001 r. spółka „P.-B.” z własnej inicjatywy opłaciła zań składki na ubezpieczenia społeczne. W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny stwierdził, że przywołany przez Sąd pierwszej instancji przepis art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. w związku z art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w szczególności w zakresie pojęcia „pozostawione do dyspozycji” w przypadku wynagrodzenia za pracę należy rozumieć jako „należne”, „przysługujące”. Sąd przyjął zatem, że podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracownika jest należne mu wynagrodzenie, pomimo że nie zostało pozostawione do jego dyspozycji.

Organ rentowy skargą kasacyjną zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 18 września 2008 r., zarzucając naruszenie prawa materialnego poprzez: - błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) w związku z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tj. Dz.U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zm.); - błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 21 ust. 1 i ust. 2c ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153 ze zm.); - niezastosowanie § 3 ust. 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, wypłaconych zasiłków z ubezpieczeń chorobowego i wypadkowego, zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych oraz kolejności zaliczania wpłat składek na poszczególne fundusze (Dz.U. Nr 165, poz. 1197 ze zm.), polegające na nietrafnym przyjęciu przez Sąd Apelacyjny stanowiska, że w zakresie pojęcia „postawione do dyspozycji” pomimo niewypłacenia ubezpieczonemu Mieczysławowi M. przez „P.-B.” Sp. z o. o. wynagrodzenia za pracę należy rozumieć to wynagrodzenie jako „należne”, „przysługujące”, w związku z czym podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne Mieczysława M. z tytułu zatrudnienia w „P.-B.” Sp. z o. o. za okres od 2 stycznia 2001 r. do 12 kwietnia 2002 r. wynosi 4.000,00 zł miesięcznie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się uzasadniona. W rozpoznawanej sprawie przedmiotem sporu był wymiar składek na ubezpieczenie społeczne pracowników z tytułu zatrudnienia obciążających pracodawcę - spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością „P.-B.”, a w szczególności rozstrzygnięcie, czy wynagrodzenie wypłacone pracownikowi stanowi podstawę wymiaru składek za miesiąc, za które było ono należne, czy też za miesiąc, w którym faktycznie zostało wypłacone. Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9, ten zaś przepis odwołuje się do definicji przychodu zawartej w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych. Przychodem w rozumieniu tej ustawy są otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń (art. 11 ust. 1). Za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy omawiana ustawa uważa wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależne od tego, czy ich wartość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych (art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym).

Przychodem, od którego wymierzana jest w myśl art. 18 ustawy systemowej składka są zatem wszystkie otrzymane - wypłacone środki pieniężne lub postawione do dyspozycji należności przysługujące pracownikowi wymienione w art. 12 ustawy o podatku dochodowym chyba, że zostały wyłączone z podstawy ustalania składek, a także należności z innych tytułów, jeżeli zostały włączone do podstawy wymiaru składki.

Z powyższego wynika, iż przychód z tytułu wynagrodzenia za pracę - zgodnie z ogólnymi zasadami określonymi w art. 11 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym - powstaje z chwilą jego otrzymania lub postawienia do dyspozycji. Stąd też wynagrodzenie będzie dla pracownika przychodem tego miesiąca, w którym zostało otrzymane, choćby nawet dotyczyło ono wynagrodzenia za poprzednie miesiące (por. wyrok NSA z dnia 12 grudnia 1997 r. (I SA/Wr 1757/96, niepubl. oraz A. Bartosiewicz, R. Kubacki, PIT. Komentarz, Lex, 2009 r.).

Tak więc podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników stanowi wypłacone im w danym miesiącu kalendarzowym wynagrodzenie wraz z tymi składnikami i świadczeniami, które z mocy § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. z 1998 Nr 161, poz. 1106 ze zm.) nie są wyłączone z podstawy wymiaru składek. Wynagrodzenie wypłacone przez pracodawcę z opóźnieniem wykazywane jest w raporcie za ten miesiąc, w którym zostało wypłacone i wówczas staje się podstawą wymiaru składek.

W tym miejscu wskazać należy, że Sąd Najwyższy uchwałą składu siedmiu sędziów z dnia 10 września 2009 r., I UZP 5/09, OSNP 2010/5-6/71 - na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 24 lutego 2009 r. [...] „Czy niewypłacone pracownikowi wynagrodzenie za pracę (nawet zasądzone) stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne?” - rozstrzygnął tę kwestię następująco: „Niewypłacone pracownikowi wynagrodzenie za pracę nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne”.

Na marginesie powyższych rozważań można dodać jeszcze, iż zgodnie z art. 24 ust. 6a-6c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nienależnie pobrane od płatnika składki zwracane są na jego wniosek płatnikowi tych składek.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.